

da han senere arbejder for at indordne baade Danmark og sit eget Rige i et almindeligt evangelisk Forbund, er hans Hovedinteresse den at afskære Christian IV fra at drive en mod Sverige fjendtlig Politik. Først med Udgangen af det behandlede Tidsrum, da Habsburgernes Magtstilling begynder at blive truende for Landene ved Østersøkysten, faar hans Politik en virkelig antikatholsk Braad ved Siden af den antipolske og antidanske.

Christian IV.s Stilling var til at begynde med langt fordelagtigere; han var tysk Rigsfyrste, havde gode Familieforbindelser, nød almindelig Prestige. Men han evnede ikke som Gustaf Adolf at anlægge store Synspunkter, Betydningen af den evangeliske Union saa han saaledes ikke. Hans Forkærlighed for Legitimitetsprincippet stemte ham gunstigt for Spanien og Polen i Modsætning til Sverige og Nederlandene, hans Følelse af Fyrstemagtens Betydning kølnede hans Forhold til Hansestæderne. Klarlæggelsen af Sveriges Politik i disse Aar virker dog til en vis Grad som en Retfærdiggørelse af Christian IV.s Holdning i det nordiske Spørgsmaal, idet det slaas fast, hvor gennemgribende og næsten uundgaaeligt Modsætningsforholdet mellem Danmark og Sverige var.

Johanne Skovgaard.

Forskellige Sider af Sveriges indre politiske Historie i Tidsrummet mellem Enevældens Fald 1809 og Rigsdagen 1840—41, hvormed Tredivernes og Fyrrernes dramatiske Krise- og Kampaar kulminerede, er siden 1890 blevet belyst i en Række Specialundersøgelser, bl. a. af O. Alin, Ivar Andersson, P. O. Gränström og G. Rexius. I samme Plan ligger Knut Wichmans Disputats: *Karl XIV Johans regering och den liberale oppositionen under 1830-talets senare hälft* (Göteborg 1927). Bygget paa et omfattende, hidtil kun i ringe Grad udnyttet Kildestof — Depecher og andre officielle Akter, rige private Brevsamlinger, et Væld af Flyveskrifter samt Datidens Presse — frembyder dette læseværdige Arbejde en formentlig paa adskillige Punkter definitiv Skildring af de stridende Parters strategiske Opmarch til Braavallaslaget 1840—41.

Tredivernes Liberalisme maa, hævder Forfatteren, ikke opfattes som en ny Fremblomstring af det 18. Aarh.s Oplysning. Rationalismen havde været skeptisk, kølig, kosmopolitisk; den nye Oppositions Mænd var Disciple af Benjamin Constant, i mangt og meget Romantikere, Optimister med en glødende, stundom næsten religiøst farvet Begejstring for Frihedsidealerne (f. Eks. Richert), dertil dybt nationale; deres Hovedkrav var

et fuldtud konstitutionelt Styre og en tidssvarende Reform af Stænderrepræsentationen. Heroverfor hævdede den konservative Regering — med en interessant Undtagelse i Friherre Åkerhielm — at Statsraaderne kun skulde bære Ansvaret for deres Raad, ikke for Monarkens Beslutninger; men idet man saaledes dækkede sig bag den uansvarlige Konges Ryg, forflygtigedes enhver Ansvarlighed.

Dr. Wichman skildrer derefter den svenske Trykkefrihedsstrid, vistnok her for første Gang set i dens almene europæiske Sammenhæng. Det afgørende Aar bliver 1838. Crusenstolpes Besyldning mod Regeringen for »sabbatsbrott«, den haarde Dom, en »lämplig« Jury fælder over ham, og de deraf flydende blodige Rabulistfejder stilles klart og anskueligt frem for Læseren; deres politiske Betydning synes dog overvurderet. Forf. paapeger, at Crusenstolpes Angreb delvis beror paa en Misforstaaelse, og fører Beviset for, at Hofkansleren Hartmansdorff, ikke, som hidtil formodet, Justitiekansler Nerman, bærer det fulde Ansvar for Regeringens ukloge og uretfærdige Fremgangsmaade. Ny og fængslende er ogsaa Redegørelsen for Hartmansdorffs Forhold til Karl Johan. Hofkansleren ønskede principielt at slaa Oppositionspressen ned ved Sagsanlæg, medens den stejle og selvsikre gamle Konge vilde knægte den ved stadig gentagne Beslaglæggelser, og Monarken forstod at sætte sin Vilje igennem.

Af Bogens sidste Del indeholder Kap. VI mest nyt, idet det dels kaster Lys over Kronprins Oskars Stilling til Oppositionen, hidtil kun lidet kendt, dels søger at løfte Sløret for den saakaldte »Koalition« 1839, en ejendommelig Blanding af Mæglingsbestræbelser og personlig Magtpolitik fra visse Aristokraters Side. Ved det oprørte Valgaa 1839 slutter Afhandlingen.

Dr. Wichmans Disputats bringer adskilligt nyt og værdifuldt, om den end ikke paa afgørende Vis ændrer vort Syn paa 30'ernes svenske Politik. Da Værket kun spænder over et ret begrænset Aaremaal, vil det ikke undre, at dets Styrke snarere maa søges i en grundig Udredning og en malende Skildring af betydningsfulde Detailler end i en Nyoptrækning af Hovedlinjer.

Flemming Dahl.

Blandt Oldtidshistorikere er der næppe nogen, der i Øjeblikket nyder større Anseelse end den landflygtige Russer, nu Professor ved Yale Universitetet i U. S. A., Michael Rostovtzeff. Med Rette er hans *Social and Economic History of the Roman Empire* (1926) Verden over af alle Landes Fagmænd blevet